

V letošním roce oslavila své 90. narozeniny PhDr. Alena Šubrtová, CSc. (*12. srpna 1935, Dvůr Králové nad Labem), která patří k nejvýraznějším osobnostem české historické demografie. Její práci však nemůžeme omezit zdaleka jen na toto odvětví, stejně významný je i její přínos na poli archivnictví a rovněž přispěla k popularizaci historie druhé poloviny 20. století. Její profesní i publikační dráha se tak vyznačuje mimořádnou šíří záběru, spojením erudice historičky s citem pro demografické otázky a schopností zprostředkovávat odborné poznatky široké veřejnosti.

Alena Šubrtová si po maturitě na gymnáziu v rodném Dvoře Králové zvolila studium historie a archivnictví na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, kde v roce 1958 obhájila diplomovou práci z hospodářských a sociálních dějin 18. století vedenou Františkem Kutnarem. Krátce pracovala jako sekretářka Historické společnosti a Ústavu etnografie ČSAV, od roku 1959 však natrvalo spojila svou činnost s Národním muzeem. Zde postupně působila v numismatickém oddělení, oddělení historické archeologie a nakonec, od roku 1967, v Archivu Národního muzea, kde setrvala až do svého odchodu do důchodu. Vybudovala si tu pevnou pozici nejen jako odbornice na zpřístupňování a správu osobních pozůstalostí významných osobností politického, vědeckého a kulturního života, ale také jako autorka více než pěti desítek archivních inventářů, které dodnes patří k užívaným pomůckám badatelů. Rozsah řady těchto inventářů připomíná spíše monografie, neboť dosahuje i několik stovek stran – připomeňme například více než čtyřsetstránkový inventář k fondu Antonína Hajna čítajícího 277 kartonů nebo stejně rozsáhlý inventář (zpracovaný s E. Pecharovou) k fondu Františka Ladislava Riegra o 250 kartonech.

Alena Šubrtová se zároveň intenzivně věnovala výzkumu v oblasti historické demografie. Již její kandidátská práce *Kojenecká úmrtnost v Praze na přelomu 18. a 19. století* (1968), která vznikla jako výsledek její aspirantury v Ústavu pro dějiny lékařství, a následný doktorát filozofie (1970) ukázaly její schopnost propojit kvantitativní metody s širším kulturněhistorickým pohledem. A. Šubrtová se však neomezovala jen na oblast historické demografie, po desetiletí se aktivně angažovala v Československé demografické společnosti. Z jejích publikací stojí za připomenutí zejména monografie *Dějiny populačního myšlení a populačních teorií* (1989), dodnes využívaná jako základní učební text nejen pro studenty demografie, na níž v roce 2006 navázala publikace *Dějiny populačního myšlení v českých zemích*, a dále též spoluautorství na příručce *Základy demografie* (1986, spolu s P. Pavlíkem a J. Rychtaříkovou). Významná byla i její práce věnovaná zakladateli české demografie Antonínu Boháčovi (1977) či bibliografická studie

o Františku Fajfroví (1993) napsaná společně se Z. Pavlíkem. Podílela se rovněž na tvorbě historických map.

Neměli bychom zapomínat ani na recenze zahraniční i domácí literatury, které rovněž představují hodnotnou složku její činnosti, přičemž přehled a literární schopnosti Aleny Šubrtové dodávaly jejím textům nejen odbornou hodnotu, ale i čtivost. A. Šubrtová se aktivně účastnila národních i mezinárodních vědeckých konferencí, mimo jiné v Paříži či Berlíně, a v zahraniční rovněž publikovala. Přitom dokázala důsledně hájit vědeckou nezávislost – odmítla nabídky vstupu do KSČ, přestože se tato odmítnutí stala brzdou v její pracovní kariéře.

Vedle vědecké práce se Alena Šubrtová věnovala také popularizaci historie. V první polovině devadesátých let psala články do *Lidových novin*, *Českého dialogu* i dalších periodik, spolupracovala s Českým rozhlasem a Rádiem Svobodná Evropa. V roce 1987 vydala knihu *Poslední noc*, věnovanou osudům lékaře Jeana de Carra, a rovněž se podílela na přípravě řady výstav v Národním muzeu, včetně těch nejvýznamnějších v období po roce 1990.

Alena Šubrtová záběrem své činnosti je prototypem renesanční osobnosti. Přejeme ji, aby ji její elán a zájem o vše, co ji obklopuje, neopouštěl ani v dalších letech.

Alice Velková